

↑ Viimeinen Könnin mestari, Juhon Ala-Könni, joka laajensi kellojen tuotannon tehdasmaiseksi. — Yrjö Könnin kok.

↑ Kun Könnin talo v. 1815 jaettiin, rakennettiin ja Yli-Könnille uudet asuinrakennukset ja mestarit itse toimivat rakennusmestareina. Nyt on jäljellä vain Yli-Könnin kaksikerroksinen päärakennus. Valok. Yrjö Könni

ISOT KÖNNI

Ilmajoen Könnien keksinnöistä ja ihmeellisistä kyvyistä on monenlaista tutuksi tullutta tarinaa alkaen Könnin kuokkamiehestä ja veiviä vääntämällä toimineesta syömäkoneesta aina pienempiin silmäneuloihin ja rahanvalmistukseen saakka.

Parhaan todistuksen Könnien maineesta ja pystyvyydestä antaa mielestäni se kansantarinan seppä, jonka pajassa Könni keitti katkenneen kärrynakselinsa päittäin yhteen: »Jos tuo mies ei ole itse piru niin se on Iso-Könni Ilmajoelta.»

Ja Könnien eteläpohjalaista luonnetta kuvaa hyvin tämä, Juhon Esaiaksenpoikaan (Heikkilä), liittyvä täysin todellisuus pohjainen tarina:

Kerran Virtain miehet olivat matkallaan Vaasaan harjoittaneet Heikkilän kylän taloissa ilkeäsuutta ja saivat Vaasasta palatesaan Heikkilöitten miehiltä selkäsauvan, niin rajun, että Juhon naapureineen joutui oikeuteen vastamaan pahoinpitelystä. Rangaistukseksi tuli muutama kuukausi linnaa Viaporissa.

Kun isännät lähtivät linnaan, he ottivat oman hevoseensa ja omat keisit ja vanginkuljettaja mukanaan ajoivat omillansa Helsinkiin. Siellä myytiin hevonen ja rattaat, kärsittiin rangaistus ja sen jälkeen ostettiin Helsingistä uusi hevonen ja uudet keisit.

Ja niin ajettiin vapaina miehinä halki Uudenmaan ja halki Hämeen, takaisin Pohjanmaalle.

Kansan mielikuvituksessa syntyi-

juuri tarinat kuokkamiehestä tai jostakin koneellisesta koirasta — lisäksi tarinoita on myös Könnien varsinaisesta ammattialasta, kellosepäntaidosta. Niissäkin liioitellaan kansantarinan tapaan eikä niissä puhuta Könnien todellisista saavutuksista, sellaisista kuin viikon- ja kuukaudenpäivät sekä taivaallisen kuun vaiheet osoittavista kalenterikelloista, mainioista taskukelloista tai suurista »torniuureista», vaan niissä kerrotaan aivan pienistä kelloista, herneenkokoisista — niinkuin Simonsuuri on todennut.

Kansantarinoita on niin paljon ja Könnit niitten ansiosta itsekin saaneet niin sadunhohteisen maineen, että heidän todelliset keksintönsä ja saavutuksensa pahasti pyrkivät jäämään keksittyjen tarinoiden varjoon.

Ja kuitenkin: Könnien saavutukset pellonraivaajina ja maanviljelijöinä, sahanterien ja kirurgisten kotteiden valmistajina, vaunujen ja keisien tekijöinä, kirkkojen kynttiläkruunujen valajina, avain- ja lukko-seppinä, rakennusmestareina sekä ennen kaikkea kellojen valmistajina, näiden tietojen ja taitojen opettajina ja edelleenlevittäjinä ovat olleet suuret omana aikanaan ja suuret vielä tämän päivän perspektiivistä katsottuina. — Käsiini osui juuri kirja, josta hauskaasti ilmenee miten Könniä arvostettiin omana aikanaan. Siinä kerrotaan prof. Johan Gadolinin v. 1813 ehdottaneen, että Tampereesta pitäisi tehdä toinen

appikellotuotannon parasta astetta edustaa seitsenvilsarinen. Siinä Juhon Yli-Könnin tekemä »kuupallo seitsemäntenä» (om. Ilmajoen Säästöpankki). Kaapin kukkamalaukset on myöhemmin teknyt Yrjö Könnin kok.